

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

כתובות ד-י | פרשת פינחס | גליון מס' 132

דף ד: ע

באמת אמרו מוזגת לו בכוס כו' - ברמ"א יו"ד סי' שפ"ג (סעיף א') הביא דברי רבינו ירוחם דאף דבשאר דברי קורבה שרי, אבל בחיבוק ונשוק אסור. ונלאו כל חכמי לב למצוא מקור לדבריו.

והביא הגר"ז מוואלוז'ין (בספר תולדות אדם) מקור מפורש לדין זה מדברי התרגום על הפסוק בקהלת (פרק ג' פסוק ד') עה"פ עת לחבוק, ועת לרחוק מחבק: עידן בחר לגפא איתתא, ועידן בחר לרחקא מגפא, בשבעת ימי אבלא עכ"ל. הלא מפורש בזה איסור חו"נ בזמן האבלות. והובא בהג' רעק"א שם.

דף ה: ע

אלא אמר ר' זירא גזירה שמא ישחוט בן עוף, א"ל אביי אלא מעתה יוהכ"פ שחל להיות בשני בשבת ידחה וכו' הכא דלאחרים טריד וכו' הכא לית ליה רווחא - בשו"ת גור אריה יהודה (סי' קט"ז) כתב דעל פי דברי הגמרא כאן יש טעם ומקור דמה שנהגו שלא לעשות פדיון הבן בליל מוצאי שבת, ועיין בש"ך ביו"ד (סי' שה ס"ק יב), דהא יש גזירה שמא ישחוט בן עוף, דהא הסעודה היא לאחרים וטריד וכן לית ליה רווחא.

אבל בשו"ת המהרש"ם (ח"ב סי' מג) דחה דבריו וכתב דבאהע"ז (סי' סד ס"ג) לא קיי"ל כטעם זה עיין שם, אלא יש לומר טעם אחר, והוא, עפי"ד הירושלמי שקלים (פ"ה ה"ד) דאין ליתן צדקה בלילה כי הוא זמן של מלאך המות, והכוונה דצדקה שמוספת חיים אין ליתן בזמן ששייך למלאך המות, וא"כ ה"ה פדיון הבן שמוסיף חיים כמו שכתב בספר חסידים (סי' שלד) אין לעשות בלילה. ועיי"ש עוד מה שכתב בזה.

מפני מה אמרו אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בששי שאם אתה אומר תיבעל בחמישי למחר משכים לאומנתו וכו' - בספר ערוך השלחן (א"ה סי' ס"ד סע' ס') הקשה דאיך נחוש שישכים לאומנתו, והרי חתן אסור במלאכה וכדמבואר בשו"ע (א"ה סי' סד) ואי משום שמא לא יציית, מה נעשה להנשוא בתולה שאסור שבעת ימים במלאכה אם לא יציית. וכתב דודאי חלילה לחשוב שום בר ישראל

דף ד: ע

מי שהי' טבחו טבוח כו' ומת כו' בועל בעילת מצוה ופורש - בשו"ת מהרש"ל (סי' ע') נשאל ע"ד מי שהוא אונן, שהוא פטור מכל המצוות, והגיע זמן בנו לימול, אי צריך לימול, או יקבור את מתו ואח"כ ימול.

והשיב המהרש"ל דאין האונן נפטר רק במצוה כללית, דרמיא אכו"ע, אבל מצוה שהזדמן לו פרטית, וקבוע לו זמן, אינו נפטר ממנה.

והביא ראי' מסוגיין דאיתא: מי שהי' טבחו טבוח כו' בועל בעילת מצוה ופורש, ולכאן קשה איך יעשו לו חופה ויבעול בעילת מצוה כדי שיחול עליו שבעה ימי המשתה, והרי הוא פטור מעל המצוות, ואסור לו גם להחמיר עליו לעשותן (כדאי' בירושלמי פ"ג דברכות), וע"כ דמצוה כי האי שהיא מצוה פרטית אין האונן נפטר מזה.

בשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' שכ"ה) דחה ראייתו מכאן, דיש לומר דמשום הפסד ממונו, אמרו חכמים שדוחה כבוד הבריות ומ"ע דקבורה, נמצא דאינו חייב כעת בקבורה, ולא חל עליו כעת אנינות, ואינו פטור מן המצוות [ולפ"ז גם בשאר מצוות חייב כעת ודו"ק]

עוד כתב המהרש"ל שם די"ל דמשו"ה חייב האונן לימול, דהרי אחז"ל במס' שבת נולד בן זכר נתרפאה כל המשפחה, והכנסתו לברית היא לידתו, כמו דאמרינן בגר שמתגייר כקטן שנולד דמי, נמצא דע"י מילתו מתרפא המשפחה, וה"ז משום כבוד המת גופי' דשרי באונן.

ועיי"ש בתשו' חת"ס שפסק הלכה למעשה כמו המהרש"ל ודלא כהרמ"א עיין ט"ז יו"ד (סו"ס שמ"א).

ובועל בעילת מצוה - החכם צבי (סי' ב') העיר, דאמאי התירו לו גם בעילת מצוה ואמאי לא מספיק להתיר לו את החופה ושוב אינו צריך להפסיד את סעודתו. וכתב דמכאן ראי' לשיטת הרמב"ם (הל' אישות רפ"ז) דחופה שאינה ראויה לביאה אינה קונה, ואם לא היינו מתירין לו בעילת מצוה ממילא לא היה כאן חופה ואין מקום לשמחה.

ובנו היעב"ץ בספרו מור וקציעה (או"ח סי' של"ט) דחה ראייה זו, די"ל דאדרבא חז"ל התירו דוקא בעילה משום דמקיים בזה פרו ורבו.

וּכְתַב שֵׁם עַפְ"י הַמְּבֹאֵר בַּחזו"ל (מִדְרַשׁ אַבְכִּיר) עַה"פ "זֶה יִנְחַמְנוּ מֵעַצְבוֹן יְדִינוּ", דְּבִשְׁעַת הַבְּרִיאָה לֹא הָיָה חִילּוֹק אֲצַבְעוֹת כֻּלָּל וְרַק לְאַחַר חֲטָאוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן נַחֲלָקוּ. וְזוֹ שְׁאֵלַת הַגַּמְ' דּוּדָאֵי אֵילֹו הִיְתָה צוֹרֵת הָאֲצַבְעוֹת מִתְחִילַת הַבְּרִיאָה לֹא תְפֹל בּוֹ שׁוֹם שְׁאֵלָה כְּמוֹ שְׁלֹא תְפֹל שְׁאֵלָה אֲשֶׁר אֲבָרִים בְּתַבְנִיתָם, אֲבָל שְׁאֵלֹו מִפְּנֵי מָה נַעֲשֶׂה הַחִילּוֹק לְאַחַר הַחֲטָא, וּמִשְׁנֵי שְׁאֵם יִשְׁמַע אָדָם דְּבַר שְׁאִינוֹ הַגּוֹן וְכוּ' אֲבָל לְפָנֵי הַחֲטָא לֹא הָיָה צָרִיךְ לִכְךָ, דְּלֹא הָיָה עֲלוֹל לְחֲטוֹא.

וְעוֹד יֵשׁ לְהוֹסִיף דֵּהֲטַעַם שֶׁהוֹצֵרְךָ הָאָדָם לְשֵׁתֵי הַדְּבָרִים, גַּם שְׁאֲצַבְעוֹתָיו הֵיוּ מְשׁוּפּוֹת כִּיְתַדּוֹת וְגַם שְׁהָאֵלִי תְהִי כַּכָּה כְּדֵי לְכוּף בְּתוֹךְ אֲזוּנֵי שְׁלֹא לְשִׁמּוֹעַ דְּבַר שְׁאִינוֹ הַגּוֹן. כְּתַב הַמְהַר"ל בְּנִתְיֹבּוֹת עוֹלָם (שְׁעַר הַצְּנִיעוּת פֶּרֶק ב') שֶׁהָיָה כְּשֶׁאָדָם קָם בְּבוֹקֵר וְשׁוֹרָה עַל יְדֵי רוּחַ רַעָה אֲסוּר לְהַכְנִיֵס לְתוֹךְ אֲזוּנֵי כְּדֹאֵיְתָא בְּשַׁבַּת (ק"ח ע"ב), לְכֹן מִפְּנֵי פֶּרֶק זְמַן קֶצֶר זֶה, אִם יִשְׁמַע דְּבַר שְׁאִינוֹ הַגּוֹן יְכוּף הָאֵלִי לְתוֹךְ אֲזוּנֵי לְסִתּוֹם שְׁלֹא יִשְׁמַע מָה שְׁלֹא צָרִיךְ. וְעִיֵּן בְּגִלְיוֹנֵי הַש"ס לְהַגְרַ"י עֲנַגִּיל בְּשַׁבַּת שֵׁם מִש"כ בְּזֶה. וּבְחֶפְזֵי חַיִּים שְׁמִירַת הַלְשׁוֹן חֲלַק ב' (פ' כִּי תִצָּא) כְּתַב שְׁבֹאֲצַבְעוֹ בְּלִבְד אֵין הָאוּזוֹן נִסְתָּם יִפְהָ.

❧ דף ה: ❧

אִיִּבְעִיָּא לְהוֹ דָם מִיִּפְקֵד פְּקִיד אוֹ חֲבוּרֵי מִיְחַבְר וְכוּ' - הַמְּנַחַת חִינּוּךְ (מִצְוָה ל"ב מוֹסֵךְ הַשַּׁבַּת דֵּשׁ אוֹת ג') תְּמַה לְדַעַת הַרְמַב"ם דָּאָדָם הוּי לִיָּה גִידוּלֵי קֶרְקַע וְהַחֹבֵל בְּאָדָם חַיִּיב מִשׁוּם מִפְּרַק, דָּא"כ אֵיךְ קָאֵמַר הַכָּא דָּאֵי מִיִּפְקֵד פְּקִיד וְלָדָם הוּא צָרִיךְ שְׂרִי, וְאֵמַאי לֹא יִתְחַיֵּיב מִשׁוּם מִפְּרַק.

❧ דף ו: ❧

מִתִּיב רַב חֲסֵדָא תִּינּוּקַת שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת וְכוּ' - בְּאוּר שְׁמַח (פ"י מְהַל' אִישׁוֹת הַט"ו) דִּן לְגַבֵּי הַתְּקַנָּה דְּבִתּוּלָה נִשְׂאֵת לְיוֹם הַרְבִּיעִי, מִהוּ הַדִּין בְּקַטְנָה שְׁנִישְׂאֵת, דְּכִיּוֹן דְּפִיתוּי קַטְנָה אוֹנָס וְאִינָה נֹאסְרַת א"כ לֹא שִׁיךְ דְּאִיקְרוּרֵי דַעֲתִיָּה וּמִשׁוּם אֲשֶׁת כְּהֵן לְחוּדָא לֹא גִזְרוּ, אוֹ דְּלִמָּא דְּלֹא פְּלוּג רַבְנָן, וְהִבִּיא רֵאִיָּה מְבַרִּיִּתָּא דִּידֵן דְּלִכְאוּרָה הָא דְּאֵמְרֵי ב"ה בְּהִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת שְׁנוֹתֵנִין לֵה' עַד מוּצָאֵי שַׁבַּת' הָא ב"ש דְּאֵמְרֵי בְּרִישָׁא בְּתִינּוּקַת שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת דְּנוֹתֵנִין לֵה' ד' לִילּוֹת הָא ג"כ יְכַלּוּ לּוֹמַר הָאֵי חִידוּשָׁא דְּעַד מוּצָאֵי שַׁבַּת, אֲלֵא ע"כ דְּמִשׁוּם שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת הֵיִינוּ עַד יְמֵי הַנְּעוּרִים, וְכִיּוֹן שְׁקַטְנָה הִיא בְּכָל מְקָרָה אִינָה נִשְׂאֵת בְּיוֹם הַרְבִּיעִי וְכַנ"ל דְּפִיתוּי קַטְנָה אוֹנָס עִיֵּן שָׁם.

❧ דף ז: ❧

הַמְּפִיס מוֹרְסָא בְּשַׁבַּת אִם לְעִשׂוֹת לֵה פֵה חַיִּיב וְכוּ' - וּבְרַש"י חַיִּיב שְׁהוּא מִתְּקַן פֶּתַח וְחַיִּיב מִשׁוּם בּוֹנֵה דְּאֲשַׁכְּחֵן בְּנִין בְּכַעֲלֵי חַיִּים דְּכִתִּיב וַיִּבֶן אֶת הַצֶּלֶע.

בְּשׁו"ת חֲתָם סוּפֵר (או"ח סי' עא) כְּתַב דְּמוֹהֵל שְׁמִתְקַן צְפָרְנוֹ חַיִּיב מִשׁוּם מַכָּה בְּפִטְיֵשׁ, דְּהָרֵי עוֹשֶׂה צְפָרְנוֹ כְּלִי, וְמָה לִּי אִם עוֹשֶׂה כְּלִי מְבַרְזֵל אוֹ מְצַפְרְנוֹ.

שִׁיעִבּוֹר עַל דְּבָרֵי חו"ל, אֵיךְ בְּאֵמַת עֵיקֶר נִשְׁוֹאֵי אֲלִמּוֹן שְׁנִשְׂא אֲלִמְנָה הוּא רַק יוֹם אֶחָד וְכִמוֹ שְׁאֵין לְהֵם חַיּוֹב בְּרַכָּה רַק בְּיוֹם הַרְאִישׁוֹן (לְקַמֵּן ז א) וְע"כ מוֹתֵר לוֹ מְדִינָא לְהַשְׁכִּים לְמִלְאַכְתּוֹ לְמַחֵר, וְחֲשִׁשׁוֹ חֲכָמִים לְצַעַר שֶׁל הָאִשָּׁה וְתַקְנֵוּ שִׁישְׁמַח עִמָּה ג' יָמִים. וְעַע"ש. (וְעִי' בְּר"ן רִישׁ דָּף ב. וּבְהַגְהוֹת הַב"ח (שֵׁם אוֹת ז') שְׁנִקֵּט דֵּהֲחֲשִׁשׁ שְׁלֹא יִקִּיִּים תַּקְנַת חו"ל וְיַעֲשֶׂה מְלָאכָה. וְהַמְקַנָּה בְּקו"א סי' סד כְּתַב דֵּהֲחֲשִׁשׁ שִׁיבְקֵשׁ מִמְּנָה שְׁתַּמְחוּל לוֹ לְצִאֵת לְאוֹמְנָתוֹ דְּבַכָּה"ג אֵין לְנוֹשָׂא אֲלִמְנָה אִיסוּר מְלָאכָה).

גְּדוּלִים מַעֲשֶׂה צְדִיקִים יוֹתֵר מִמַּעֲשֶׂה שְׁמַיִם וְאַרְצֵי דְּאֵילֹו בְּמַעֲשֶׂה שְׁמַיִם וְאַרְצֵי כְּתִיב אֵף יְדֵי יִסְדָּה אֲרָץ וַיִּמְיֵנִי טַפְחָה שְׁמַיִם - אַחֲזו"ל (בְּרַכּוֹת ח' ע"א) אֵין לוֹ לְהַקְב"ה בְּעוֹלָמוֹ אֲלֵא ד' אֲמוֹת שֶׁל הַלְכָה, וְאִיתָא בְּזוּה"ק (פ' חִי שְׂרָה עַל הַפְּסוּק אַרְבַּע מְאוֹת שְׁקֵל כֶּסֶף) שֶׁהַקְב"ה מְנַחֵל לְצְדִיקִים בְּעוֹלָם הַבָּא ד' מְאוֹת עֲלָמִין דְּכִיסוּפִין.

וְכַתַּב בְּפָנִים יְפוֹת (פ' נִשְׂא ד"ה יֵאֵר) הַטַּעַם לְשִׁיעוּר זֶה, שְׁבַד' אֲמוֹת (- שֶׁל הַלְכָה) יִשְׁנֵם כ' טַפְחִים עַל כ' טַפְחִים, שִׁישׁ אִמָּה בַת ה' טַפְחִים, שֶׁהֵם אַרְבַּע מְאוֹת טַפְחִים. וְאַמְרִינָן הַכָּא שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּטַפְחָה שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכֵּן בְּד' אֲמוֹת עַל ד' אֲמוֹת שֶׁהֵם ד' מְאוֹת טַפְחִים, הֵם אַרְבַּע מְאוֹת עוֹלָמוֹת שֶׁהַצְּדִיק נוֹחַל בְּגַן עֵדֶן.

מֵאֵי דְּכִתִּיב וַיִּתֵּד תְּהִיָּה לְךָ עַל אֲזַנְךָ אֵל תְּקִרֵי אֲזַנְךָ אֲלֵא עַל אֲזַנְךָ שְׁאֵם יִשְׁמַע אָדָם דְּבַר שְׁאִינוֹ הַגּוֹן וְכוּ' - כְּתַב הַחֶפְזֵי חַיִּים זְצ"ל (כֻּלָּל ו' בְּאֵר מַיִם חַיִּים סָק"ב) דְּמַהְכָּא יֵשׁ לְהוֹכִיחַ בְּפִשְׁטוּת דִּישׁ אִיסוּר בְּשִׁמְיעַת לְשׁוֹן הַרַע גַּם כְּשֶׁאֵין דַּעַתוֹ לְקַבֵּל אֶת הַדְּבַר, אֲלֵא דְּחַקֵּר אִם אִיסוּר שְׁמִיעַת לְשׁוֹן הַרַע בְּכַה"ג הוּא גַם מְדֹאֲרִיִּתָּא מְקָרָא דְּלֹא תִשָּׂא שְׁמַע שׁוֹא אוֹ רַק מְדַרְבְּנָן, דְּבִפְשׁוּטוֹ מִשְׁמַע דְּהָא דִּילְפִינָן מְקָרָא דְּוִיתֵד תְּהִיָּה לְךָ עַל אֲזַנְךָ הוּא רַק אֲסַמְכַתָּא בְּעַלְמָא.

וְכַתַּב שֵׁם דָּאֵין לְהוֹכִיחַ מִהָא דְּאִיצְטְרִיךְ לָן הַכָּא אֲסַמְכַתָּא שֶׁל וַיִּתֵּד תְּהִיָּה לְךָ עַל אֲזַנְךָ דָּאֵין אֲזַהֲרָה מִפּוֹרְשַׁת מִן הַתּוֹרָה, דְּנוֹכַל לּוֹמַר בְּפִשְׁטוּת דֵּהֲגִמְרָא קַמ"ל רְבוּתָא, דְּלֹא מִיִּבְעִיָּא דְּאֲסוּר לְכוּיִן לְשִׁמּוֹעַ אֲלֵא דְּאִפִּילוֹ צָרִיךְ מַעֲשֶׂה בְּהַפְּכוֹ לְהֵרֵאוֹת שְׁאִינוֹ רּוּצָה לְשִׁמּוֹעַ דְּבָרֵי שְׁטוּתָם, וְעוֹד דֵּהֲגִמְרָא כָּאֵן סְתִמָּא קָאֵמַר דְּבַר שְׁאִינוֹ הַגּוֹן וְכוּלָּל גַּם שְׂאֵר חֲלָקֵי הַדִּיבּוּרִים שְׁאִינֵם הַגּוֹנִים שְׁאִינֵם לְשׁוֹן הַרַע וְכַגּוֹן דְּבָרִים בְּטָלִים וְכַדְלָקְמָן בְּסַמּוּךְ.

עוֹד רֵאָה בְּפִירוּשׁ הַרִ"ף שְׁבַסְפֵר עֵין יַעֲקֹב שֶׁהַקְּשָׁה, דָּא"כ בְּאֲצַבְעַת אַחַת שֶׁהִיא כִּיְתֵד סָגִי, דִּינִיחַ אֲצַבְעוֹ בְּאֲזוּנֵי, וְאִם צָרִיךְ לְהַנִּיחַ בְּשֵׁתֵי אֲזוּנֵי, אֲזִי אֲצַבְעַת אַחַת בְּכָל יַד סָגִי. וְשִׁמָּא רַמְזֵי שִׁינִיחַ הַשּׁוֹמַע אֲצַבְעוֹ בְּאֲזוּנֵי וְגַם יִנִּיחַ אֲצַבְעַת בְּאֲזוּנֵי כָל הַשּׁוֹמְעִים שֵׁם לְמוֹנַעַם מִשְׁמִיעַת דְּבַר שְׁאִינוֹ הַגּוֹן עִיֵּן שָׁם.

וְעוֹד נִצְיִין שֶׁהִיעֵרֹת דְּבַשׁ (ח"א דְּרוּשׁ י"א) הָעִיר עַל שְׁאֵלַת הַגְּמָרָא דּוֹכִי יֵשׁ לְשֹׂאוֹל עַל טַבַּע הַבְּרִיאָה, דָּא"כ יִשְׁאֹלוּ גַם עַל שְׁפוּעַ הַחוּטָם וְגַם עַל אֲצַבְעוֹת הַרְגָלִים יֵשׁ לְשֹׂאוֹל, וְכַבֵּר נֹאמְרוֹ טַעַמִּים רַבִּים בְּתוֹעֵלַת אֲנוּשֵׁי בְּצוּרָה שֶׁל כָּל אֲבָר וְאַבֵּר.

כנגד זה, טוענים רבים, דהרי התברר שלא רק שאין העישון מועיל לבריאות, אלא אדרבה הוא גורם למחלות מרובות ומיקטל קא קטיל.

ובמור וקציעה (להיעב"ץ) סי' תקי"א כתב דלא דמי למוגמר שאינו אלא לתענוג בעלמא, משא"כ מי שרגיל לעשן והוא מונע את עצמו ומצטער, בזה שרי לכו"ע. והביא שאביו הגאון חכם צבי בתחלה הי' מחמיר שלא לעשן ביום טוב, ואמר לו חסיד גדול ורב מובהק שלא יפה הוא עושה שגורם לו צער ועצב ביום טוב, וכן לא יעשה, וחזר לנהוג בו היתר.

והחיד"א בספרו מחזיק ברכה (או"ח סי' ר"י אות י"ג) הביא שלזקינו הרב ר' יצחק בן הבעל חסד לאברהם נתגלה עליו בחלומו מוהר"ר שבתי פולאסטר זלה"ה שהי' רב בחברון ת"ו, והשביעו בשם השם שיגיד לו מה אומרים בשמים על שתיית הטאב"ק, והשיב לו שהשותה ביום טוב משמתין אותו, ובתשעה באב מקללין אותו, וכן למעלה עשן בחופה, וסימנך עשן בחופה למה (ב"ב ע"ב ע"א).

דף ז: ז

וצונו על העריות - ברא"ש כאן כתב: היכן מצוינו ברכה כזאת שמברכין על מה שאסר לנו הקדוש ברוך הוא, והלא אין אנו מברכין שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט, ועוד מה ענין להזכיר עריות כגון וכו'. ומתריץ שברכה זו נתקנה לתת שבח להקב"ה אשר קדשנו במצותיו והבדילנו מן העמים וציונו לקדש אשה המותרת לנו ולא אחת מן העריות. נמצא שזה ברכת השבח ע"כ.

ובאמרי אמת ליקוטים עניני נישואין כותב: בנוסח הברכה אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות, על קושית הרא"ש איך שייך קדשנו במצותיו על האיסור, אך איתא שכל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא קדושה (וא"כ הוה כמצוה) וזה הפירוש שע"י האיסור קדשנו במצותיו.

דף ח. ז

בתחלה עלה במחשבה לבראות שנים ולבסוף נברא אחד - הקשה הגאון ר' אליהו מוילנא זצ"ל (ביאור הגר"א לספר משלי עה"פ תחלת חכמה יראת ה' ט, ז), מה הכוונה בתחלה וכו' ולבסוף וכו' וכי יש שינוי ח"ו.

אלא "בתחילה" הכוונה לתכלית, ותכלית הבריאה היתה שיבראו שנים, כי הלא מה שברא הקדוש ברוך הוא את האשה היא להיות עזר לאדם, ומה תועלת יש בה כשהן גוף אחד, וזה הכוונה בתחלה עלה במחשבה לבראות שנים והיינו שזה היא תכלית בריאתן והמטרה, אך לבסוף נברא אחד, והיינו שלמעשה ברא הקדוש ברוך הוא אותם אחד ולבסוף הפרידם, והטעם כי רצה הקדוש ברוך הוא שיהי' אהבה ואחווה ביניהם מאחים ושאר קרובים, וע"כ בראם גוף אחד ממש ואח"כ הפרידם, עיין שם.

עוד נציין שכתב הגאון ר' יוסף ענגיל בספרו בית האוצר (מערכת א - ו כלל כ"ז) דזהו מקביל למ"ש חז"ל (והובא ברש"י בראשית א' א') שמתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים חזר ושיתף

והוכיח דבר זה מהא דכתב רש"י כאן דבמפס מורסא לעשות לה פה הוי מתקן וחייב משום בונה וכו'. דלכאורה קשה הא בכל הסוגיא בגמרא לגבי בעילת מצוה מתחייב אי מתכוין לעשות פתח, וא"כ מדוע לא כתב רש"י דמתחייב משום בונה דשייך בנין בבעלי חיים וכו', ומדוע שבק רש"י דבריו עד דברי הגמרא לגבי מפס מורסא.

אלא ודאי בבעילת מצוה לא הי' צריך רש"י להגיע דמתחייב משום בונה, דהלא בבעילתו מתקן אותה ועושה אותה כלי וא"כ מיחייב משום מכה בפטיש, דמה לי בונה כלי עץ או בעלי חיים, משא"כ הכא במפס מורסא דלא עושה כלי לא ס"ל לרש"י דהוי גמר מלאכה, ודלא כהרמב"ם בפ"י מה' שבת (הי"ז), וע"כ הוצרך לומר דחייב משום בונה כעושה פתח בלול של תרנגולים. והיות ולדעת רש"י לא שייך בנין אלא בקרקע, הוצרך להביא ראיה דבעלי חיים שייך בונה.

מ"מ מוכח מזה דבעילת מצוה מיחייב משום עושה כלי והוי מכה בפטיש, וה"ה במתקן צפרנו אמילה עושה כלי וחייב משום מכה בפטיש עיין שם.

מפס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב - ופירש"י דאשכחן בנין בבעלי חיים דכתיב ויבן את הצלע. כוונת רש"י לומר דאע"ג דבכלים אמרינן דאין בנין בכלים. אבל בבעלי חיים יש בנין דכתיב גבי אדם ויבן את הצלע.

וכתב האבני נזר (או"ח סי' רי"א) דרש"י בזה לשיטתו דס"ל בשבת (ע"ד ע"ב) ובעוד דוכתי דאין בנין בכלים אף בבנין גמור כגון דעבד חביתא, אלא הוה מכה בפטיש, וא"כ שפיר מייתי רא"י מויבן את הצלע, שאז יצר את חוה ששייך בנין בבעלי חיים.

אבל להראשונים דס"ל דבנין גמור שייך גם בכלים, ליכא לאוכיחי מהך דחוה דיש בנין בבעלי חיים דשם הי' בנין גמור שזהו ישנו גם בכלים, ואין מכאן רא"י למפס מורסא דאינו אלא תיקון בעלמא י"ל דלא הוה בונה.

דף ז. ז

מור להו אתפסוה מטלטלין - כתב הר"ן: וא"ת והא הוה לה קונה קנין בשבת, וכתב דאפשר שמפני מצוה התירו.

והדובב מישרים (ח"ג סי' צ"ד) מתריץ קושית הר"ן, דסיבת האיסור של מקח וממכר בשבת הוא שלא יבא לכתוב, וע"כ י"ל דהכא לא שייך לגזור כן דהא לא אתפסוה מטלטלין רק משום דאסור לכתוב כתובה בשבת, וע"כ מידכר דכיר לאיסור כתיבה, וכיו"ב אמרינן בפסחים (יא א) הוא עצמו מחזור עליו לשורפו מיכל קאכיל מיניה וע"כ שפיר שרי.

מוגמר ביום טוב וכו' דבר השוה לכל נפש כו' - בפוסקים דנו לגבי עישון טישון (- טבק, סיגריות) אי שרי ביום טוב, דלכאורה יש לאסור כיון שאינו שוה לכל נפש ודמי למוגמר דמבואר הכא דמטעם זה אסור ביום טוב.

והביאו מדברי הפני יהושע (שבת דף ל"ט) דעישון ביום טוב יש בו רפואה לחולי מעים, וכל שהוא לצורך רפואה שרי ביום טוב אף שאינו שוה לכל נפש ע"כ.

כעת האם דוד למד זאת מישי אביו או ממושה רבינו כדברי בעה"ט וצ"ע).

וידועה קושית העולם, דא"כ, איך ילפינן (בקדושין י"ג ב) דמיתת הבעל מתירה ממש"כ (דברים כו, ו): פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה וגו'. הרי היוצא למלחמה (בבית דוד וכנ"ל) כתב גט כריתות, וא"כ אשה הותרה מחמת הגט ולא מחמת מיתת הבעל, והיא קושי' עצומה לכאורה, וראה בפנים יפות (פר' שופטים) מש"כ בזה.

ובפשיטות י"ל דכל התקנה הזו עשו רק למי שאין לו בנים ותיקנו שיכתוב גט כריתות טרם יציאתו למלחמה כדי שלא תשאיר אשתו זקוקה ליבם. אבל מי שיש לו בנים לא היה צריך לכתוב הגט, וא"כ שפיר יש הוכחה דמיתת הבעל מתירה מדכת"ב: פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה וגו' וקאי הרי הפסוק על כל מי שימות בין אם יש לו בנים ובין אם אין לו ודו"ק היטב.

דף י: ע

אשריך שזכית למשפחת דורקטי - כתב הגאון ר' חיים קניבסקי בספרו טעמא דקרא (שופטים יא, ג) על מה דכתוב וישב בארץ טוב, ודרשו חז"ל בירושלמי פ"ו דשביעית (ה"א) זו סוסיאת ולמה נקרא שמו טוב שפטור מן המעשרות, ולכאורה מה הטוב בזה

אלא כמו שמצינו כאן שאמר לו אשריך שזכית למשפחת דורקטי דע"ז לא אתי לידי ספק איסור, ה"ה בזה האנשים קראו לארץ ההיא שפטורה מן המעשרות בשם ארץ טוב, משום דמחמת יראת שמים שלהם נתייראו שלא יכשלו באיסורי טבל, וכשפטורה מן המעשרות אין כל החששות האלו, עיין שם.

גליון זה יוצא לאור ע"י שיעור הדף היומי בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

בלי כהנים מוכנים אין לנו תועלת בבנין המקדש (מכתבי הח"ח ט)

כולנו מצילים

את היכולל של בית המקדש מסגירה!!

שלא יבוטל התמיד...

בס"ד זכינו לכונן את הכולל ערב 'בית מדרש גבוה לכהנים' לפני כארבע שנים בזכותם של מאות מתושבי עירנו שהתגייסו ליטול חלק בהכנת הכהנים לעבודתם במהרה, ע"י נתינת הו"ק קטנה של 10 ש"ח בלבד... ובזכותם וזכים אנו שלא יבוטל קרבן התמיד שהרי העוסקים בלימוד זה נאלו מקריבין תמידין!!

כעת שמרבית מההו"ק נגמרו ופקעו... הייבום אנו שוב לניים עוד כ 250 הו"ק של 10 ש"ח לחדש (באשראי או בהעברה בנקאית או בנתינת 120 ש"ח מראש) בכדי שלא יבוטל התמיד!! ובודאי שכל התומכים והמסיעים להעמדתו וקיומו של ה'כולל של בית המקדש' נחשב להם כמקריבים קרבנות לריח ניחוח לה', וזכותם רבה ועצומה למאור וכפי שהאר"י ח"ח זיע"א בהקדמת ספרו 'ליקוטי הלכות' על קדשים, ובספרו 'תורה אור'.

דרכי התרומה: * הדרך הפשוטה והקלה - הקמת הו"ק ע"מ 10 ש"ח דרך מכשירי נדריים עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים' ביתר. * התקשרו למס' 0504166339 ודעבירו את תרומתכם.

מדת הרחמים, ולכן בתחילה נאמר בראשית ברא אלקים ואח"כ נאמר ביום עשות ד' אלקים ארץ ושמים.

וכמו כן בתחלה עלה במחשבה לברא שנים, זכר ונקבה כל אחד בפני עצמו, עפ"י הידוע שנקיבה מרמזת על דין, ולכן במחשבה היתה לבראתה בפני עצמה, ובסוף לא נברא אלא אחד, זכר ונקבה ביחד, והמתיק הדין ברחמים, כמו שבסוף נברא העולם ששיתף מדת הרחמים.

דף ח: ע

רב אשי איקלע לבי רב כהנא יומא קמא בריך כולהו מוכאן ואילך אי איכא פנים חדשות בריך כולהו וכו' - בשו"ת רב פעלים (אבהע"ז ח"ד סי' ו) נשאל בחתן שאין לו יכולת להזמין כל שבעת ימי המשתה עשרה אם חייב לדחוק עצמו לכך כדי לברך בכל יום ז' ברכות או לא. והשיב הרב פעלים דאין חיוב לדאוג שיוכל לברך כל יום ז' ברכות וכדמצינו הכא ברב אשי דאיקלע לבי רב כהנא דרבנן עבדי עובדא בנפשייהו דכל פעם שלא נודמן פנים חדשות מברכים אשר ברא לבד, ולא הכריחו עצמן לחזר שיוכלו לברך כל הברכות ע"י שיביאו אנשים חדשות. וכן משמע (לעיל ז ב) דקאמר רב יהודה והוא שבאו פנים חדשות ולא קאמר דצריך להביא פנים חדשות.

וסיים דמי שיש לו יכולות להרבות בהוצאה, בודאי למצוה גדולה תחשב לו זאת לעשות מריעות לעשות סעודה בכל יום עם פנים חדשות כדי שיוכל לברך ולשבח לשמו יתברך בז' ברכות של חתנים.

אל יפתח אדם פיו לשטן - הברכי יוסף (יו"ד סי' שע"ו) הביא קושית המהריק"ש, דאיך אמר דוד לא כחטאינו עשה לנו ולא כעוונתינו גמל עלינו, והא בזה פתח פיו לשטן, ותיריך דרבים שאני, וכתב הברכי יוסף דרבים הקשו ע"ז דהא הגמרא יליף לה מכסדום היינו דאיירי ברבים, עוד הקשה הברכי יוסף על המהריק"ש מסוגין דקאמר אביי רבים שתו לימא רבים ישתו לא לימא, אף על גב דברבים איירי, וכתב הברכי י"ל דכוונת המהריק"ש רק בפותח פיו לשטן בדרך שלילה וכמו שאמר דוד לא כחטאינו עשה לנו, אבל רבים ישתו או כסדום היינו שהוא בצורה חיובית אסור גם ברבים, אבל ביחיד גם בדרך שלילה אסור וכדמבואר ברמ"א (שם).

נהגו כל העם אחריו להוציא בכלי פשתן - הפתחי תשובה (יו"ד סי' שני"ב סק"ב) הביא את לשונו של הילקוט ראובני (פר' מקץ) דע שיש סוד גדול בלבישת בגד פשתן שכל הנפטר שנתלבש בבגדי פשתן אפילו נפטר בחו"ל כל קטיגור נהפך לסניגור, ומעלת לבישת פשתן בלא לבוש אחרת וכו'.

דף ט: ע

כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו וכו' - בבעל הטורים עה"פ (במדבר לב, כא) ועבר לכם כל חלוץ וגו' כתב: חלוץ - ב' במסורה. ועבר לכם כל חלוץ. חלוץ הנעל (דברים כ"ה, י) והיינו דאמרינן (שבת נ"ו א): כל היוצא למלחמת בית דוד, גט כריתות כותב לאשתו וכו' ושמענין מוכאן, שגם משה עשה כן וממנו למד דוד וכו' עכ"ל. ועי' ברש"י כתובות ט ב) ד"ה דכתוב וכו' שכתב דוד למד מישי אביו לנהוג שאף היוצאין למלחמותיו עושין כן עכ"ל. (וצ"ע